

Sperna Weiland.

Een uitzonderlijke dubbele naam uit Schoonhoven.

Dubbele familienamen komen in heel Nederland voor. Ze worden als deftig ervaren. In adellijke en aanzienlijk families wordt de naam van de heerlijkheid die de familie bezit achter de feitelijke familienaam gevoerd. Vandaar waarschijnlijk.

Sperna Weiland is één van de dubbele familienamen in Schoonhoven. Waar kwam de naam vandaan, en sinds wanneer was ze in Schoonhoven in gebruik?

Voor de invoering van de burgerlijke stand was een vaste familienaam niet verplicht. Daardoor kwam het voor dat men de naam van moeder s familie ging voeren. Een veel gebruikte wijze waarop een dubbele familienaam vóór 1811 ontstond, was de vernoeming van een zoon naar de grootvader van moederszijde. Het kind werd dan vernoemd en gedoopt met voornaam en toenaam van opa maternel . Later versmolten deze feitelijke voornamen dan met de familienaam; eerst in het populaire gebruik en vervolgens dikwijls in de officiële stukken. Ook na 1811 werd deze praktijk toegepast. In de regel stond de doop-familienaam maternel dus voor de eigen familienaam. Soms werd na 1811 ter legalisering Koninklijke goedkeuring hiervoor gevraagd. Ook vandaag de dag kan men moeders familienaam onder bepaalde voorwaarden op deze koninklijke wijze aan de eigen familienaam toevoegen.

In Schoonhoven en omstreken was omstreeks 1800 een dubbele familienaam om onbekende redenen bijzonder in zwang. Mogelijk was een combinatie van aanzienlijk willen zijn, in combinatie met streekgebruiken bij de doop de oorzaak. Bij de edelsmeden vond ik vrijwel steeds de vernoemingsconstructie terug van opa maternel ; bij de anderen moet dit nog blijken. Sperna Weiland is bij de goud- en zilversmeden hierop een uitzondering (zie hieronder) en alleen bij Rechtdoorzee Greup vond ik een goedkeuring bij Koninklijk Besluit. Veel dubbele namen uit die tijd leven vandaag de dag nog in Schoonhoven voort.

Historische dubbele namen, in en om Schoonhoven aangetroffen tussen 1750 en 1850 (niet uitputtend)	Schoonhovense goud- en zilversmeden met dubbele namen
Knuistingh Neven	Graves Kooiman
Koetsveld van Ankeren	Van Dam Kooiman
De Wekker de Groot	Hollart van den Dool
Hola van Nooten	De Gilde Koppenol
Van der Zegen Lagerwerff	Coerten van Geelen
Piek van Langen	Graves Knosses
Gallandat Huet	Reijkerkerk Mankor
Van der Velden Erdbrink	Os van den Abeelen
Maas van der Pouw	Rechtdoorzee Greup
Van der Cloese Sikkinge	Haalbos Lazonder
Parker de Jonge	De Leeuw den Bouter
Hondorff Block	Looren de Jong
Van der Mey van Oosterhout	Pince van der Aa
Van Leeuwen van Duivenbode	Van der Kas Littel
Romans van Schaik	Sperna Weiland

Croiset van der Kop	Tieleman van der Hoff
Croiset van Ugchelen	Corbijn van Willenswaard
Van Leeuwen Berkman	Kalff de Vos
Van Oosten Slingerland	Maal Peletier
Schoon Thim	Peletier van Vlieden
Cambier van Nooten	
Schuijt Best	
Van Leeuwen van Duivenbode	

Sperna Weiland.

Voor Sperna Weiland gaat de vernoeming via de doopnaam van grootvader van moederszijde ook op, zij het enigszins uitzonderlijk. Jeremias Sparnaaij was getrouwd te Gouda (otr. 15 okt) 29 oktober 1769 met Agatha Theodora Weiland, dochter van Andreas Weiland, meester leerlooijer, en Catharina Laps van Eibergen. Het echtpaar gaat in Schoonhoven wonen. Jeremias is sinds 1763 aangesteld als stadsbeiaardier, organist en klokestelder van Schoonhoven. Agatha Theodora wordt in 1777 aangesteld als derde stadsvroedvrouw in Schoonhoven. Ze was als zodanig geëxamineerd en had eerder gewerkt in Gouda.

Jeremias ondertekent aanvankelijk met Sparnaaij . Uit 1803, de Bataafs-Franse tijd, is een ondertekening bekend met Sparna . Hun kinderen, de goudsmiden Hendrik en Pieter, de predikant Andreas en hun zuster, Catharina Maria, koopvrouw in goud en zilver, noemen zichzelf uiteindelijk Sperna Weiland . Ze ondertekenen ook daarmee. Ook in officiële stukken als geboorte- en overlijdensakten, notariële stukken worden ze aangeduid als Sperna Weiland . Het ontwikkelde zich als volgt.

Bij zijn aangifte als leerling in het gilde in 1780 heet hij nog Hendrik Sparnaij; bij zijn inschrijving als meester in het gilderekeningenboek 1792 Hendrikus Weijland Sperna (OAS 2546) In de rekening van het Weeshuis bij dezelfde gelegenheid Hendrik Weijland Sparnaay (Wh122). De twee broers worden in 1795, bij gelegenheid van de inschrijving van Pieter als leerling bij Hendrik, respectievelijk aangeduid Pieter Sparnaij Wijland en Hendrik Sparnaij Wijland (OAS 2546). In 1803 wordt Pieter goudsmidsbaas als Pieter Sperna Weiland (Wh 123). Per 1 juli 1807 wordt Hendrik Sperna Weijland aangesteld als nieuwe keurmeester (OAS 129). In het naamregister van de goud- en zilversmeden in 1812, heten ze beiden Sperna Weiland (OAS 937).

Hun broer, Andreas, geboren/gedoopt Gouda 19 maart/29 april 1775, wordt predikant. Hij doet in 1792 belijdenis in Schoonhoven als Andreas Weyland Sparnay nadat hij eerder in 1790 onder deze naam de poorterseed en schutterseed had afgelegd in Schoonhoven. Hij is dus kennelijk naar moederszijde vernoemd. Hij studeerde theologie in Leiden, en is in 1800 proponent te Wilsveen. Later staat hij in Krommenie. Op 1 juni 1803 tekent hij zijn testament als A.Sperna Weiland . Op 20 april 1806 komt Ds. A.Sperna Weiland van Krommenie naar Lekkerkerk. Hij overlijdt 31 juli 1823 te Schoonhoven, als rustend predikant.

Samengevat. De vier volwassen geworden kinderen van Jeremias Sparnaaij en Agatha Theodora Weiland, Hendrik, Andreas, Catharina Maria en Pieter, starten het leven bij hun dopen als Sparnaaij . De zonen blijken zich aan het begin van de Bataafs-Franse tijd vanaf 1795 te tooien met de familienaam Sperna Weiland na eerst omstreeks 1792 alle drie de naam Weiland Sparnaaij te hebben gebruikt. Vader Jeremias verandert tot 1803 slechts van Sparnaaij naar Sparna . Uiteindelijk blijkt ook hun zuster Catharina Maria haar familienaam te hebben aangepast. Voor het omdraaien van de volgorde -en verkorten van Sparnaaij- omstreeks 1795 tot Sperna Weiland is vooralsnog geen verklaring gevonden. Mogelijk is de Bataafse revolutie de oorzaak om de naam Weiland naar voren te schuiven ten koste van Sparnaaij . Misschien had

Sparnaaij een prinsgezinde klank? Sperna Weiland als dubbele familienaam is uitzonderlijk door de volgorde en is typisch afkomstig uit Schoonhoven.

Met dank aan Mw. Mieke Sparnaaij voor aanvullende gegevens.
René Kappers.

Literatuur.

- J.M.C. Sparnaaij, De familie Sperna Weiland. Een loot aan de Sparnaaij-stam, 2005.
- Mieke Sparnaaij, De familie Sperna Weiland. Een loot aan de Sparnaaij-stam, Eigen uitgave, Amersfoort, 2004. Verkrijgbaar bij de auteur voor € 28,75, giro 40 12 178. Ter inzage: Bibliotheek NGZK-museum.
- J.A.Meijers, J.C.Luijting, Onze voornamen, traditie, betekenis, vorm, herkomst en een uitgebreid namenregister, 1979.
- E. Loeb, Naam en recht. Praktische beschrijving van het naamrecht in Nederland, 1990.